

ZAJEDNO DO EU FONDOVA

Za čist okoliš

Vlada
Republike
Hrvatske

Ulaganje u budućnost

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZAŠTITE
OKOLIŠA I PRIRODE

Očuvani okoliš i priroda jedno je od naših najvećih bogatstava. Na to imamo pravo biti ponosni, no to bogatstvo pred nas stavlja i veliku odgovornost da njime mudro gospodarimo i stavimo ga u funkciju održivog razvoja.

U zadnjih nekoliko godina napravili smo ogromne promjene. Otpad je postao jedna od najvažnijih tema u državi. No, dok smo se mi saživjeli sa terminom gospodarenja otpadom, napredniji dio Europe već govori o upravljanju resursima. A upravljanje resursima ne uključuje samo gospodarenje otpadom, nego i energetska učinkovitost, zaštitu zraka, borbu protiv klimatskih promjena.

Zbog svega što je propušteno učiniti, od 2002. do 2012. godine na odlagališta diljem Hrvatske *zakopano* je sirovina vrijednih preko 5 milijardi kuna. Zato uspostavljamo cjeloviti sustav gospodarenja otpada s ciljem iskorištavanja vrijednih sirovina koje će se, umjesto da završe na odlagalištima, ponovno upotrebljavati, reciklirati ili energetska oporabiti.

Prijetnja našim prirodnim bogatstvima, našem gospodarstvu kao i čovjeku samom, danas su klimatske promjene čijih smo posljedica svjedoci posljednjih godina u obliku ekstremnih suša, poplava ili ledoloma. Zato smo fokusirani na provođenje mjera za smanjenje emisija stakleničkih plinova i ublažavanje klimatskih promjena, posebno kroz energetska učinkovitost u zgradarstvu i prometu jer iz ta dva sektora dolazi gotovo polovina emisija stakleničkih plinova.

Svjesni važnosti očuvane prirode i potencijala koju ona ima za našu zemlju, u infrastrukturne projekte u zaštićenim područjima ulaže se više nego ikad prije.

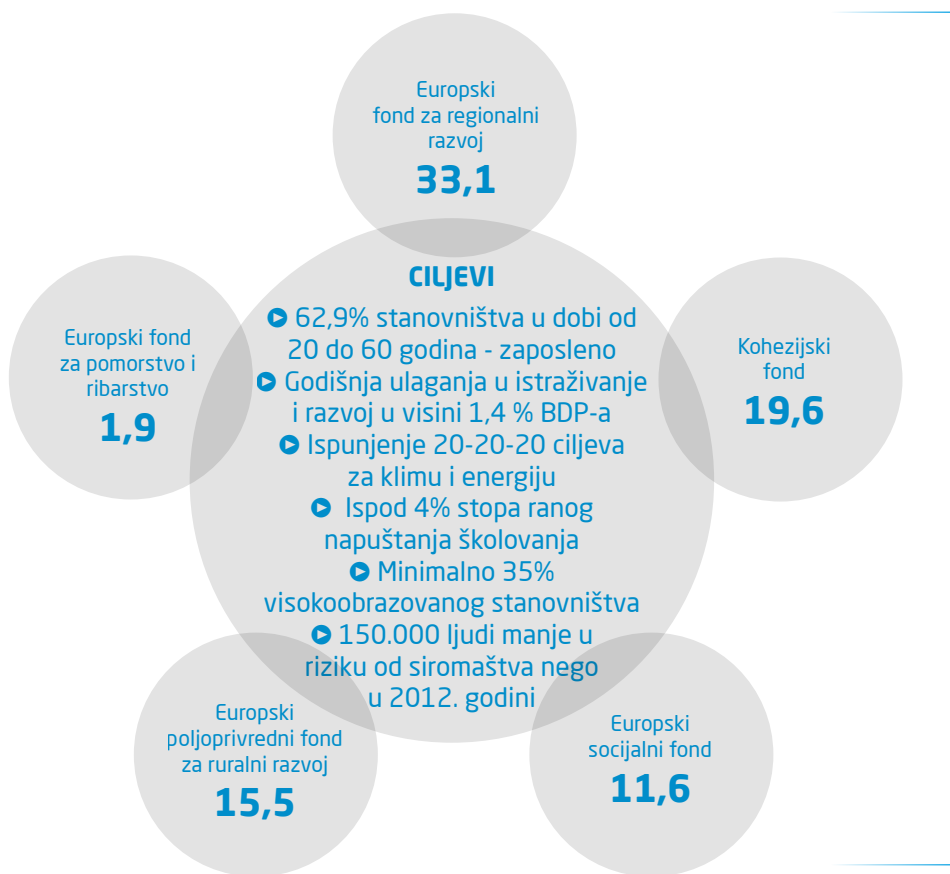
Svi ovi pojedinačni ciljevi vode u istom smjeru – razvoju cirkularnog, zelenog, gospodarstva. Živimo na kontinentu najsiromašnijem sirovinama i često se zanemaruje činjenica da prirodne resurse i sirovine iskorištavamo brže nego se oni mogu obnoviti. Stoga je jedan od najvećih prioriteta učinkovito koristiti resurse i graditi održivu budućnost. To nam jamči uštede sirovina i energije, očuvani okoliš, a istovremeno omogućavamo razvoj gospodarstva, stvaramo dodatne, zelene, poslove, povećavamo konkurentnost i potičemo inovativnost.

A kako bismo sve te ciljeve ostvarili, osigurali čist i zdrav okoliš, veću kvalitetu života naših građana i gospodarski rast i razvoj, uz nacionalna, na raspolaganju imamo i nikad veća europska sredstva – preko 21 milijardu kuna.

Mihael Zmajlović
ministar zaštite okoliša i prirode

Europski fondovi prilika su za razvoj Hrvatske u svim sektorima. U Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. Republika Hrvatska na raspolaganju ima više od 80 milijardi kuna. Programom se provodi kohezijska politika Europske unije i doprinosi poticanju ulaganja u infrastrukturne projekte kojima je cilj potaknuti gospodarski rast i radna mjesta i osigurati kvalitetnije uvjete života građanima.

Europski strukturni i investicijski fondovi

* iznosi u milijardama kuna

Ministarstvo zaštite okoliša i prirode direktni je nositelj aktivnosti u četiri prioritetna područja našeg sektora; gospodarenje otpadom, zaštita prirode, zaštita zraka i praćenje i planiranje klimatskih promjena.

Operativni program Konkurentnost i kohezija za zaštitu okoliša - 21 milijarda kuna

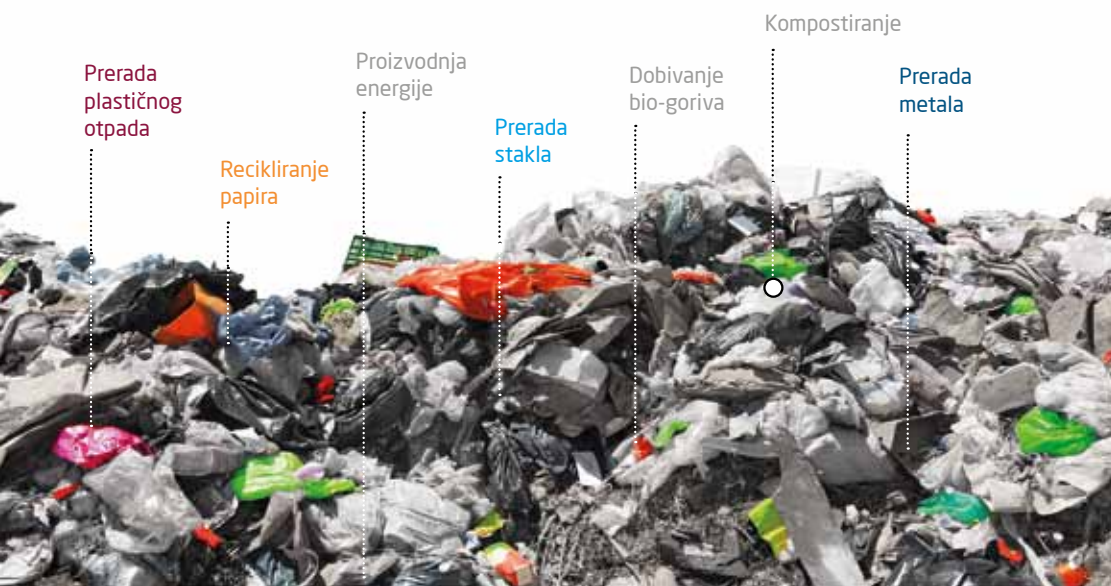
Upravljanje resursima

Učinkovito upravljanje resursima i vrijednim sirovinama jedno je od ključnih političkih i gospodarskih pitanja današnjice. To podrazumijeva dobivanje više vrijednosti sa manjim ulogom, iskorištavanje resursa na učinkoviti način i učinkovitije upravljanje tim resursima tijekom njihova cjelokupnog životnog ciklusa.

Dok smo se mi u Hrvatskoj tek počeli saživljavati sa terminom gospodarenja otpadom, u Europskoj uniji, a posebice naprednijim državama članicama, već odavno se govori o upravljanju resursima. Stoga je pitanje potrebe za učinkovitim iskorištavanjem resursa ugrađeno u sve politike EU-a.

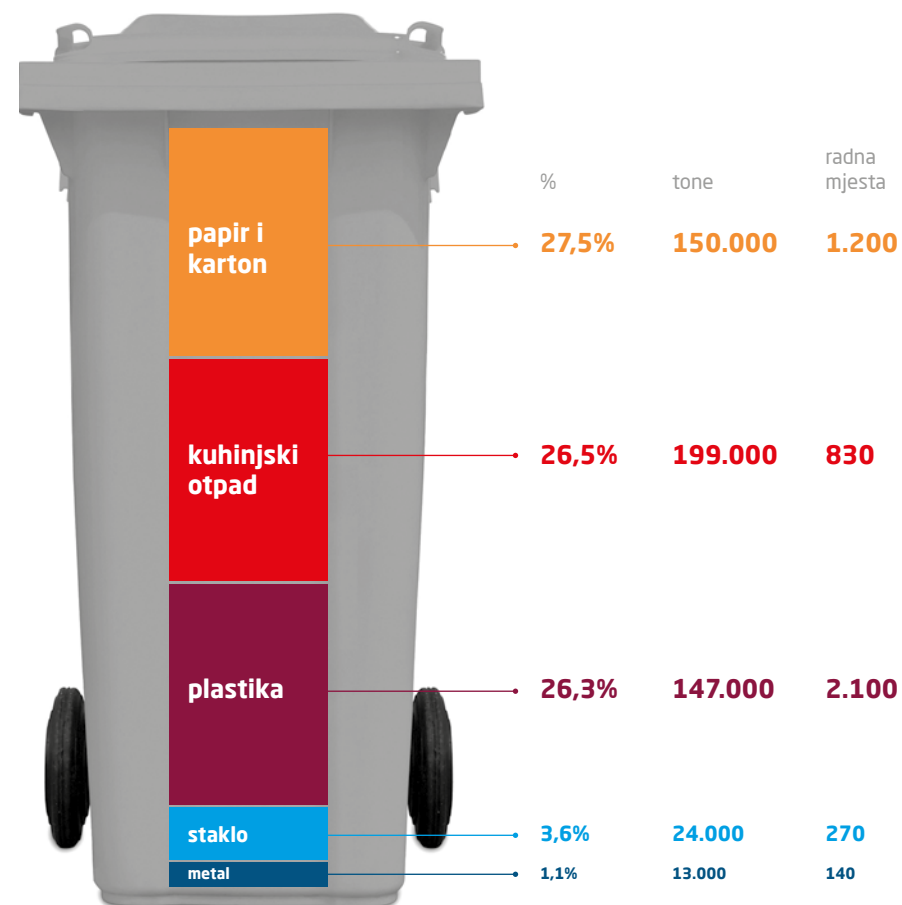
Ako proizvode i sirovine, umjesto da završavaju na odlagalištima, nastavimo koristiti koliko god je to moguće tako da ih obnovimo, ponovno upotrebljavamo, popravimo, preradimo i recikliramo, štedimo energiju i sirovine i smanjujemo ovisnost o uvoznim sirovinama. K tome, smanjenjem količine otpada koji se odlaže na odlagališta smanjujemo emisije stakleničkih plinova. Time osiguravamo čist i zdravi okoliš, veću kvalitetu života građana i činimo dobro za gospodarstvo. Učinkovito upravljanje resursima po načelima cirkularne ekonomije direktno je vezano uz otvaranje novih radnih mjesta u sektoru oporaba otpada i recikliranja koji možda jedini raste dvoznamenastim postotkom i dokazano je najotporniji na gospodarsku krizu. Pritom ne govorimo o radnim mjestima samo za niskokvalificirane radnike jer razvojem zelenih tehnologija raste potreba i za visokostručnim i upravljačkim radnim mjestima.

Izgubljena radna mjesta

- Prosječni stanovnik Hrvatske godišnje prosječno proizvede **404 kg** otpada
- Prosječni stanovnik EU **481 kg**
- Prosječni stanovnik RH na odlagalište **BEZ OBRADE** baci **85%** tog otpada koji je skupio u takozvanoj *crnoj kanti*
- Reciklira se samo **16%**
- Prosječni stanovnik EU odloži svega **31%** a reciklira se **43%**

Kada bismo reciklirali samo **50%** korisnih sirovina koje se nalaze u prosječnoj kanti za miješani otpad, umjesto da ih neobrađene bacimo na odlagališta, godišnje bismo smanjili najmanje **533.000 tona** otpada na odlagalištima a za obradu tog otpada trebala bi **4.540 radnih mjesta**.

Gospodarenje, a ne zbrinjavanje

Od industrijske revolucije u našim se gospodarstvima razvio uzorak rasta po načelu *uzmi, izradi, konzumiraj, baci* – linearni model koji se temelji na pretpostavci da su resursi obilni, dostupni te da ih se lako može crpiti i jeftino odlagati. Naš kontinent siromašan je sirovinama. Uz rast populacije od 3% i gospodarski rast od 15,5% do 2050. trošili bismo 5 puta više resursa nego danas. Taj model gospodarskog rasta je neodrživ. Stoga je s linearnog ekonomskog modela nužno prijeći na cirkularnu ekonomiju.

U sustavima cirkularne ekonomije dodana se vrijednost proizvoda zadržava što je dulje moguće i ne stvara se otpad. Primjena temeljnih načela cirkularne ekonomije znači da proizvode i sirovine ponovno upotrebljavamo, popravimo, preradimo i recikliramo. To jamči uštede energije i sirovina, manju ovisnost o uvoznim sirovinama i direktno je vezano uz otvaranje novih radnih mjesta u sektoru koji možda jedini raste dvoznamenkastim postotkom i dokazano je najotporniji na gospodarsku krizu.

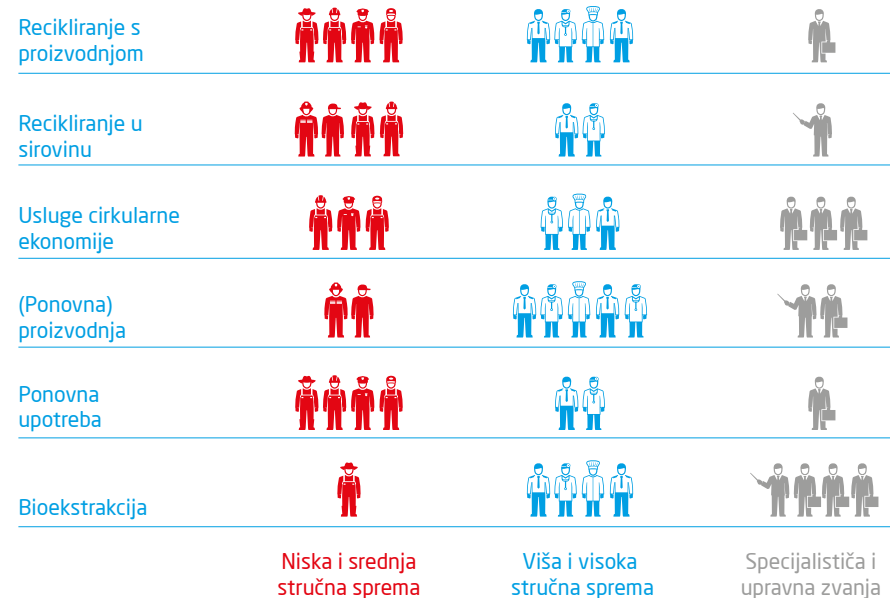
▶ Prema podacima Europske komisije, kada bi se u potpunosti primjenjivali svi zakoni vezani uz otpad u Europskoj uniji ostvarile bi se godišnje uštede od **550 milijardi kuna** te bi se do 2020. godine otvorilo **400.000 novih radnih mjesta**

▶ U Hrvatskoj u kratkom roku možemo udvostručiti broj zaposlenih u tom sektoru, sa **6.000 na 12.000**

Razvrstavanje otpada

▶ **512 milijuna kuna** → komunalna oprema nabavljena u posljednje 3 godine

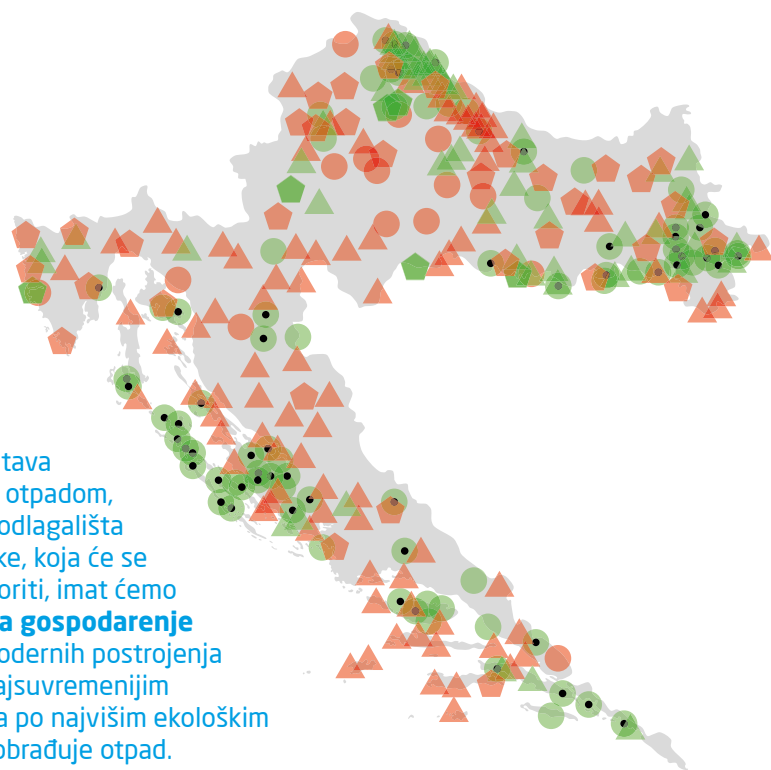
▶ **80% građana danas ima pristup nekom obliku primarne selekcije** → 2012. to ih je imalo **45%**.

Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom

▶ Za uspostavu cjelovitog sustava gospodarenja otpadom Hrvatska do 2020. godine na raspolaganju ima **3,6 milijardi kuna** europskih sredstava

Sredstva će se koristiti za izgradnju i opremanje centara za gospodarenje otpadom, za sanacije postojećih odlagališta komunalnog otpada, te za uvođenje i poboljšanje odvojenog sakupljanja, recikliranja i ponovne upotrebe otpada.

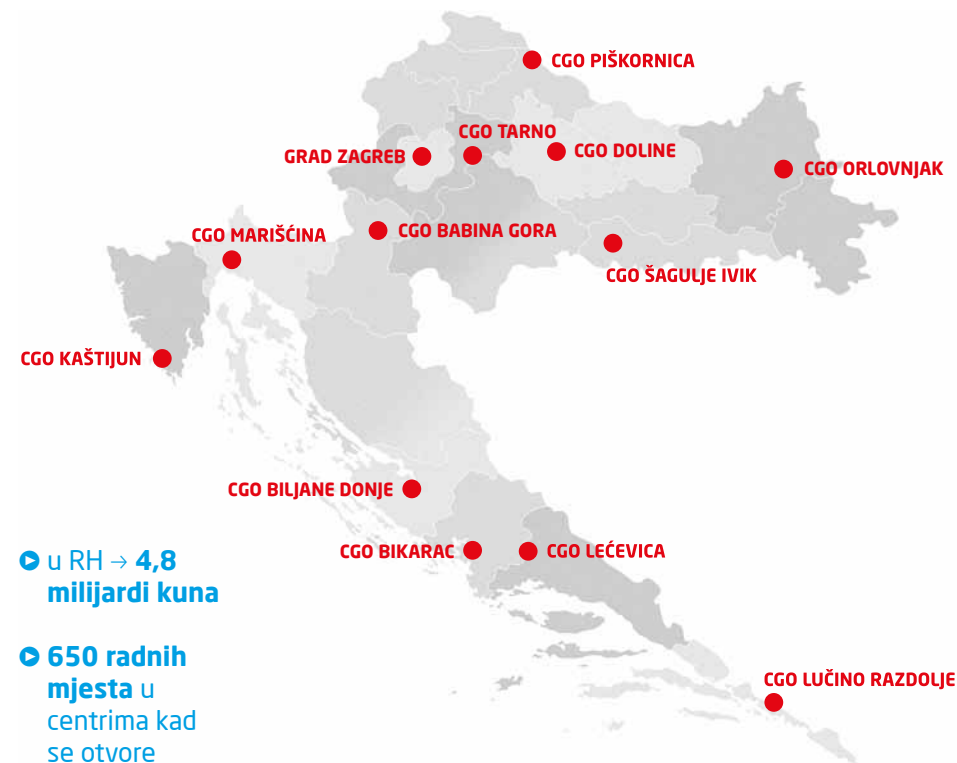
Uspostavom cjelovitog sustava gospodarenja otpadom, umjesto 360 odlagališta diljem Hrvatske, koja će se sanirati i zatvoriti, imat ćemo **13 centara za gospodarenje otpadom** - modernih postrojenja u kojima se najsvremenijim tehnologijama po najvišim ekološkim standardima obrađuje otpad.

Centri za gospodarenje otpadom

Centri za gospodarenje otpadom jedan su od ključnih elemenata za uspostavu cjelovitog sustava gospodarenja otpadom. Centri su moderna postrojenja u kojima se dodatno obrađuje komunalni otpad te se količina neiskoristivog koja na koncu procesa ostaje svodi na minimum inertnog otpada pogodnog za odlaganje.

U Hrvatskoj će ukupno biti izgrađeno 13 centara za gospodarenje otpadom čija se vrijednost procjenjuje na **4,8 milijardi kuna**. Ministarstvo je osiguralo sufinanciranje tih projekata iz EU fondova i Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost u iznosu do **90%** ukupne vrijednosti investicije.

Jedinicama lokalne samouprave tako preostaje osigurati samo **10%** vrijednosti ukupne investicije.

▶ u RH → **4,8 milijardi kuna**

▶ **650 radnih mjesta** u centrima kad se otvore

Realizirano

Ove godine s radom kreću dva centra za gospodarenje otpadom. ŽCGO Marišćina za Primorsko-goransku županiju i ŽCGO Kaštijun za Istarsku županiju. Zajedno su vrijedni preko pola milijarde kuna i pokrivat će potrebe Primorsko-goranske i Istarske županije i njihovih 504.000 stanovnika.

Izgradnja ova dva centra za gospodarenje otpadom financirana je sredstvima iz Operativnog programa Zaštita okoliša za razdoblje 2007. do 2013.

CGO Marišćina 277 mil. kn

Primorsko-goranska županija:

- 296 195 stanovnika
- Oko 135 000 t otpada godišnje
- Otvaranje centra omogućuje zatvaranje 9 odlagališta

CGO Kaštijun 266 mil. kn

Istarska županija:

- 208 055 stanovnika
- Oko 111 000 t otpada godišnje
- Otvaranje centra omogućuje zatvaranje 6 odlagališta

Sanacije odlagališta

Do kraja 2018. Hrvatska mora sanirati i zatvoriti sva odlagališta otpada. Dio odlagališta sanira se sredstvima iz EU fondova u sklopu Operativnog programa *Zaštita okoliša* za razdoblje 2007.– 2013. i Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost.

Za sanaciju triju odlagališta komunalnog otpada u gradovima Osijeku i Samoboru te Općini Semeljci, osigurano je 100% financiranje sredstvima fondova.

Sanacija odlagališta Filipovica u Gradu Osijeku
9,6 milijuna kuna

Sanacija odlagališta Stara ciglana u Općini Semeljci
2,9 milijuna kuna

Sanacija odlagališta Trebež u Gradu Samoboru
96 milijuna kuna

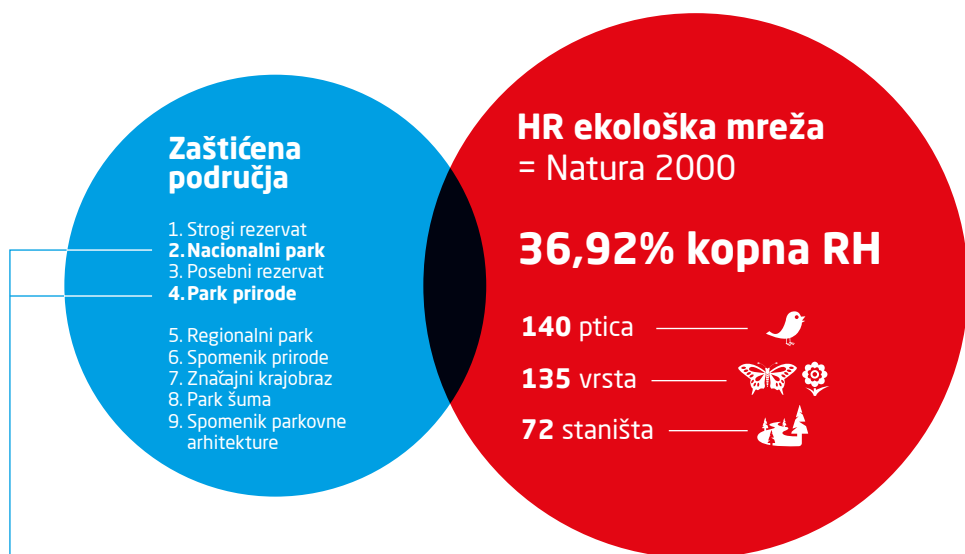
Zaštita prirode

Hrvatska je po prirodnim bogatstvima u samom europskom vrhu. Ekološka mreža Natura 2000 obuhvaća čak 37% kopnenog teritorija Hrvatske i 16% morskog područja, po čemu se nalazimo u samom europskom vrhu.

Naših 8 nacionalnih parkova i 11 parkova prirode čine važan dio mreže Natura 2000 u Hrvatskoj, a mnogi od njih već i sada značajno doprinose razvoju lokalne zajednice, posebice kroz turističke i prateće sadržaje.

Cilj je očuvati postojeću bioraznolikost i geološku raznolikost, vratiti dio izgubljenih vrsta i staništa gdje je to moguće te razviti prikladan sustav za njihovo vrednovanje i očuvanje.

▶ **380 do 650 milijardi kuna godišnje** → turistički prihod u područjima pod ekološkom mrežom Natura 2000 u EU

▶ 8 Nacionalnih parkova i 11 Parkova prirode zajedno čine **8% teritorija RH**

Zaštićena područja - generatori razvoja

Zaštićena područja imaju potencijal osigurati razvoj šire regije u kojoj se nalaze i omogućiti građanima da u sinergiji s našim parkovima razvijaju svoje turističke, poljoprivredne i uslužne djelatnosti. Zato u zaštićena prirodna područja ulažemo više nego ikada kako bismo osigurali da i generacije koje dolaze uživaju u ljepotama naše zemlje i koristima koje proizlaze iz održivog razvoja temeljenog na prirodnim dobrima. U posljednje tri godine ulaganja u posjetiteljsku infrastrukturu u zaštićenim područjima dosegla su više od 200 milijuna kuna, a sredstvima iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija planira se realizacija brojnih kapitalnih projekata u našim parkovima.

▶ **1 od 3 glavna motiva za dolazak turista u Hrvatsku** → **ljepote očuvane prirode***

Rezultate rekordne turističke 2008. godine, parkovi su premašili još 2011. godine i po prihodima i po posjećenosti.

NP Brijuni → Čamčarnica

PP Kopački rit → Mali Sakadaš

NP Paklenica → Edukativna staza

NP Risnjak → Rodna kuća rijeke Kupe

* Istraživanje Instituta za turizma, TOMAS 2010.

Zaštita prirode

Osim u infrastrukturu, ulaže se i u vizualnu prepoznatljivost parkova. Naših 19 parkova predstavlja idealnu podlogu za stvaranje velikog i jakog brenda kroz koji ćemo podignuti potencijal zaštićenih područja. Stoga se sve parkove objedinjuje u zajednički brand – *Parkovi Hrvatske*. Time se stvara novi vizualni identitet parkova kroz koji ćemo podići njihovu prepoznatljivost u domaćim, europskim i svjetskim razmjerima.

Ulaganja u prirodu

U Operativnom programu Kohezija i konkurentnost za zaštitu prirode za razdoblje 2014. – 2020. na raspolaganju je 950 milijuna kuna.

Ključna područja ulaganja su:

- Očuvanje i upravljanje Natura 2000 mrežom
- Razminiranje, obnova i zaštita šuma i šumskih zemljišta u zaštićenim i Natura 2000 područjima
- Razvoj sustava monitoringa i izvješćivanja prema direktivama o pticama i staništima
- Identificiranje i mapiranje morskih staništa i vrsta
- Monitoring invazivnih stranih vrsta, izrada akcijskih planova za upravljanje invazivnim stranim vrstama i njihova provedba
- Izrada i provedba akcijskih planova za ugrožene vrste
- Podizanje razvojnog potencijala zaštićenih područja

- ▶ Za ulaganja u zaštićena područja, s ciljem povećanja privlačnosti, edukacijskog kapaciteta i održivog upravljanja odredištima prirodne baštine, predviđeno je **800 milijuna kuna**.
- ▶ Četiri projekta su spremna za financiranje, ukupne vrijednosti od **150 milijuna kuna**.

Projekti spremni za financiranje:

Nacionalni park Krka → Eko kampus Puljani → **50 milijuna kuna**

- ▶ Ključna područja ulaganja su ulaganja u posjetiteljsku infrastrukturu unutar ili u blizini nacionalnih parkova ili parkova prirode usmjerenih na edukaciju i prezentiranje prirodnih i drugih vrijednosti tog područja.
- ▶ Još 11 projekata procijenjene vrijednosti od oko **400 milijuna kuna** je u fazi projektiranja.

Nacionalni park Paklenica → Podzemni grad V. Paklenica → **45 milijuna kuna**

Park prirode Učka → Posjetiteljski centar Poklon → **23 milijuna kuna**

Park prirode Papuk → Info centar Geo parka Voćin → **30 milijuna kuna**

Klimatske promjene

Znanost i znanstvene spoznaje akumulirane tijekom zadnjih desetljeća govore nam da se naš planet mijenja zbog utjecaja čovjeka. I sami smo svjedoci posljedica klimatskih promjena – suša, ledoloma, poplava. Danas više nije pitanje treba li djelovati. Borba protiv klimatskih promjena prepoznata je kao globalni, europski i nacionalni prioritet. Stoga ima ključnu ulogu u svim sektorima i politikama.

- ▶ Danas je koncentracija CO₂ u atmosferi na najvišem nivou u zadnjih 800.000 godina
- ▶ 28 članica EU odgovorno za **11% svjetskih emisija**.
- ▶ Prema izvješću Ujedinjenih naroda iz ožujka 2015. svjetsko gospodarstvo svake godine izgubi i do **2 bilijuna kuna** zbog prirodnih katastrofa kao što su suše, poplave, potresi ili snažne oluje.*

Prilika za razvoj zelenog gospodarstva

Sprječavanje i ublažavanje posljedica klimatskih promjena globalni je, europski i nacionalni prioritet. Europska unija svjetski je predvodnik u borbi protiv klimatskih promjena, a to je potvrdila i prihvaćanjem Okvira za klimatsku i energetske politiku kojim su postavljeni novi ambiciozni ciljevi do 2030. godine.

Ciljevi su smanjenje emisije stakleničkih plinova za **40% do 2030.** u odnosu na 1990. godinu, povećanje udjela obnovljivih izvora energije na **27% u ukupnoj potrošnji energije** te **povećanje energetske učinkovitosti za 27%.**

Time se želi ubrzati transformacija EU u održivo društvo koje razvoj temelji na cirkularnoj ekonomiji i *zelenim* radnim mjestima. Upravo je energetska učinkovitost prepoznata kao najisplativiji i najučinkovitiji način postizanja ciljeva borbe protiv klimatskih promjena i održivog razvoja.

- ▶ Prema podacima Europske komisije, provedbom mjera energetske učinkovitosti do 2030. otvara se mogućnost za i do **2 milijuna novih radnih mjesta** u Europi
- ▶ U Hrvatskoj se kao direktna posljedica primjene mjera niskougličnog razvoja u razdoblju do 2050., prema izračunu UNDP-a, očekuje stvaranje **80.000 zelenih radnih mjesta**

EU fondovima do zajedničkog cilja

- ▶ U Operativnom programu Konkurentnost i kohezija za sprječavanje i ublažavanje klimatskih promjena za razdoblje 2014. - 2020. na raspolaganju je **231 milijun kuna**

Ključna područja ulaganja vezano uz sektor klimatskih promjena su:

- Modernizacija meteorološke mreže kako bi se povećala dostupnost podataka o klimatskim promjenama: izgradnja i modernizacija opservacijskih stanica, nabava opreme za promatranje bitnih klimatskih varijabli kako bi se osigurala funkcionalne promatračke postaje s podacima u realnom vremenu
- Jačanje primijenjenih istraživanja za mjere prilagodbe klimatskim promjenama
- Izrada akcijskih planova prilagodbe klimatskim promjenama na lokalnoj razini i u ranjivim sektorima

Energetska učinkovitost

Jedan od temelja globalne, europske i nacionalne politike sprječavanja i ublažavanja klimatskih promjena je energetska učinkovitost.

Energetska učinkovitost ima značajan potencijal za smanjenje emisija stakleničkih plinova, a istovremeno se kroz projekte energetske učinkovitosti, posebno u zgradarstvu i prometu, omogućuje otvaranje zelenih radnih mjesta, poticanje inovativnosti i podizanje konkurentnost.

Hrvatska Vlada prepoznala je značaj energetske učinkovitosti te su pokrenuti programi energetske obnove objekata.

- ▶ U EU fondovima do 2020. gotovo **4 milijarde kuna** na raspolaganju je samo za projekte podupiranja energetske učinkovitosti i korištenje obnovljivih izvora energije u poduzećima i javnoj infrastrukturi

* OIE = obnovljivi izvori energije

Energetska učinkovitost u zgradarstvu

Projekti energetske učinkovitosti u zgradarstvu iznimno su važni jer zgrade troše 40% ukupne količine energije. Realizacijom projekata energetske učinkovitosti u zgradarstvu, poput obnova fasada, zamjena stolarije, korištenja obnovljivih izvora energije ili energetske učinkovitijih sustava grijanja, ostvaruju se višestruke koristi.

Smanjuju se emisije stakleničkih plinova i štedi se energija. Građanima to znači smanjenje troškova i ugodniji prostor u kojemu borave, a za gospodarstvo to znači očuvanje postojećih i otvaranje novih radnih mjesta.

Višestambena zgrada u Zagrebu, energetske obnovljena 2014.

• Prije obnove energetske razred **F**

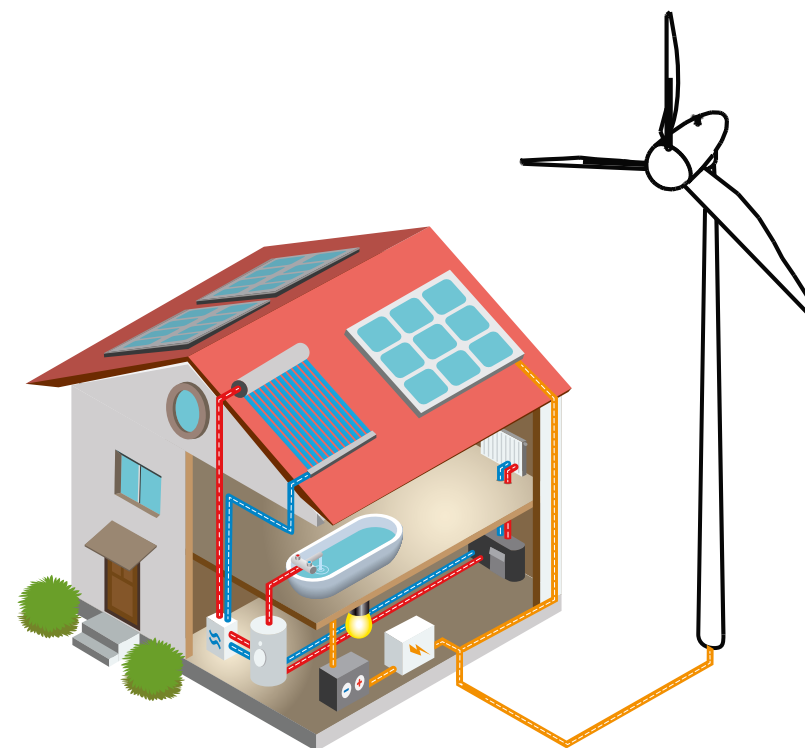
• Nakon obnove energetske razred **B**

• Ušteda energije za grijanje 79%

• Udobnije i zdravije stanovanje

• Povećanje vrijednosti nekretnine

Energetska obnova obiteljskih kuća i korištenje obnovljivih izvora energije

Što se sve može obnoviti?

- Zamjena vanjske stolarije
- Izolacija vanjske ovojnice – krov, strop i pod grijanog prostora
- Ugradnja ili zamjena kondenzacijskih plinskih kotlova
- Sunčani toplinski kolektori
- Kotlovi na biomasu
- Dizalice topline

Energetska učinkovitost u prometu

Iz prometa dolazi 25% emisija stakleničkih plinova, a od toga je 70% iz cestovnog prometa. Provođenjem mjera energetske učinkovitosti u prometu smanjujemo emisije stakleničkih plinova i osiguravamo čišći zrak. Mjere za čistiji transport obuhvaćaju projekte sufinanciranja zelenog javnog prijevoza, projekt nabave ekološki prihvatljivijih vozila u nacionalnim parkovima i parkovima prirode *Zelena linija* te projekt *Vozimo EKOnomično* za sufinanciranje kupnje ekološki prihvatljivijih vozila građanima, obrtnicima i tvrtkama.

- ▶ U Hrvatskoj je danas registrirano više od **2 milijuna cestovnih vozila**, od čega je gotovo **1,5 milijuna osobnih automobila**
- ▶ Postojeća osobna vozila u Hrvatskoj u prosjeku su starija od **11 godina** i svako godišnje emitira oko **3 tone CO₂**

Zaštita zraka

Zrak u Hrvatskoj je zadovoljavajuće kvalitete, a naš je cilj zadržavanje stanja gdje je dobro te smanjenje postojećih i sprječavanje novih onečišćenja.

- ▶ **Kroz Operativni program Konkurentnost i kohezija imamo na raspolaganju 152 milijuna kuna europskih sredstava za poboljšanje sustava praćenja kakvoće zraka do 2020. godine**
- ▶ Ključno područje ulaganja je u nadogradnju i modernizaciju državne mreže za trajno praćenje kvalitete zraka.
- ▶ U Hrvatskoj danas postoji ukupno 36 automatskih postaja za praćenje kakvoće zraka koje se nalaze na području velikih gradova i industrijskih zona.
- ▶ Kroz projekt nadogradnje i modernizacije državne mreže za trajno praćenje kakvoće zraka osigurat ćemo da do kraja 2023. godine u RH imamo 28 dodatnih postaja za mjerenje kakvoće zraka, te time osigurati stopostotnu pokrivenost RH praćenjem kvalitete zraka.

Vlada
Republike
Hrvatske

Ulaganje u budućnost

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO ZAŠTITE
OKOLIŠA I PRIRODE

Izrada prezentacijskih materijala *Zajedno do EU fondova* sufinancira se sredstvima tehničke pomoći iz Operativnog programa Zaštita okoliša 2007. - 2013.